

O‘ZBEKISTONNING XALQARO REYTING INDEKSLARIDAGI O‘RNINI YUKSALTIRISH STRATEGIYALARI

Boboyeva Go'zal Nurmatovna

Toshkent davlat yuridik universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasining xalqaro reyting indekslaridagi o‘rni, bu ko‘rsatkichlarni yaxshilash yo‘nalishlari hamda milliy rivojlanish strategiyalarining ahamiyati tahlil qilinadi. “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi – 2022–2026” doirasida mamlakatning iqtisodiy, siyosiy, huquqiy va ijtimoiy sohalarida xalqaro standartlarga mos islohotlari yoritiladi. Tadqiqotda “Democracy Index”, “Corruption Perceptions Index”, “Human Development Index”, “Ease of Doing Business”, “Global Innovation Index” kabi xalqaro reytinglardagi O‘zbekistonning o‘rni tahlil etilib, ularni oshirish bo‘yicha taklif va strategik yondashuvlar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Xalqaro reytinglar; O‘zbekiston; taraqqiyot strategiyasi; inson kapitali; islohotlar; innovatsiya; korrupsiyaga qarshi kurash; demokratiya; biznes muhiti.

Abstract: This article analyzes Uzbekistan’s position in global rating indices, the directions for improvement, and the importance of national development strategies. Within the framework of the “New Uzbekistan Development Strategy 2022–2026,” the paper examines political, legal, economic, and social reforms aligned with international standards. It explores Uzbekistan’s performance in international indices such as the Democracy Index, Corruption Perceptions Index, Human Development Index, Ease of Doing Business, and Global Innovation Index, and offers strategic recommendations for enhancing the country’s standing in these rankings.

Keywords: International rankings; Uzbekistan; development strategy; human capital; reforms; innovation; anti-corruption; democracy; business environment.

Institutsional islohotlar har qanday milliy taraqqiyot strategiyasining uzviy qismi hisoblanadi. Davlat boshqaruvi, qonun ustuvorligi, fuqarolik jamiyati va iqtisodiy institutlarning samarali faoliyat yuritishi davlatning uzoq muddatli barqarorligiga zamin yaratadi. Prezident Sh. M. Mirziyoev ta’kidlaganidek: “Yangi O‘zbekistonni barpo etishning asosiy sharti — bu kuchli institutlar va samarali boshqaruv tizimini yaratishdir”[1].

Globalizatsiya va xalqaro raqobat sharoitida mamlakatlarning iqtisodiy va siyosiy salohiyatini baholashda xalqaro reyting indeksleri muhim o‘lchov vositasi bo‘lib xizmat qilmoqda. Xalqaro reytinglar orqali davlatlarning iqtisodiy ochiqligi, korrupsiyaga qarshi

kurash samaradorligi, biznes yuritish muhiti, ta’lim sifati, inson huquqlari, ijtimoiy barqarorlik darajasi aniqlanadi. Shu sababli O‘zbekistonning xalqaro reytinglardagi o‘rnini yuksaltirish — bu nafaqat raqamli ko‘rsatkich, balki mamlakatning xalqaro imiji, sarmoya jozibadorligi va ijtimoiy ishonch darajasini oshiruvchi omildir[2].

Xalqaro indekslar davlatlarning islohotlar dinamikasini, boshqaruv samaradorligini va fuqarolik institutlarining rivojlanishini baholaydi. Masalan, “Democracy Index” (The Economist Intelligence Unit) siyosiy tizimlarning ochiqligi va fuqarolik erkinliklarini o‘lchaydi. 2023-yilda O‘zbekiston 167 davlat orasida o‘rta guruhda qayd etilgan.

“Corruption Perceptions Index” (Transparency International) korrupsiya darajasini baholaydi; bu borada O‘zbekiston so‘nggi yillarda o‘z pozitsiyasini yaxshilab, 180 davlat orasida 2024-yilda 120-o‘ringa ko‘tarildi (2016-yilda 156-o‘rinda bo‘lgan). “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi – 2022–2026” hujjatida xalqaro reytinglardagi o‘rinni yaxshilash bo‘yicha alohida yo‘nalishlar belgilangan.

“Davlat xizmatlari sifatini oshirish orqali ‘Doing Business Index’ ko‘rsatkichlarida O‘zbekistonni birinchi 50 talikka kiritish”;

“Innovatsion iqtisodiyot asoslarini rivojlantirish orqali ‘Global Innovation Index’ da o‘rinni mustahkamlash”;

“Inson kapitalini rivojlantirish va ta’lim sifatini oshirish orqali ‘Human Development Index’ ko‘rsatkichini 0,750 dan yuqoriga olib chiqish.” Bu chora-tadbirlar xalqaro tashkilotlar — BMT, Jahon banki, OECD, WIPO, Transparency International — tomonidan ham ijobiy baholanmoqda.

O‘zbekiston so‘nggi yillarda “Elektron hukumat”, “Open Data”, “Raqamli iqtisodiyot” dasturlari orqali boshqaruvda oshkoralik va javobgarlikni kuchaytirdi. Bu, o‘z navbatida, xalqaro baholashlarda davlat boshqaruvining ochiqligi va innovatsion rivojlanish darajasini oshirmoqda. Jahon banki 2024-yilgi “Governance Indicators” hisobotida O‘zbekistonni “Government Effectiveness” ko‘rsatkichi bo‘yicha 10 pog‘onaga yuqoriga ko‘tardi. Xalqaro reytinglarda inson salohiyati, ta’lim sifati va aholi farovonligi yetakchi mezonlardan biri hisoblanadi. Oliy ta’lim qamrovini kengaytirish, kasb ta’limi tizimini modernizatsiya qilish va yoshlar siyosatini kuchaytirish orqali inson kapitali ko‘rsatkichi oshmoqda.

BMT Taraqqiyot Dasturining 2023-yilgi “Human Development Report”ida O‘zbekiston “high human development” kategoriyasiga yaqinlashgani qayd etilgan.

Inson kapitali — bu mamlakat taraqqiyotining strategik manbai bo‘lib, uning asosini bilim, kasbiy mahorat, salomatlik, ijtimoiy faollik va innovatsion tafakkur tashkil etadi. BMTning inson rivojlanishi indeksida (Human Development Index) mamlakatlar aynan inson kapitali sifatiga ko‘ra baholanadi.

O‘zbekistonda so‘nggi yillarda inson kapitalini oshirishga qaratilgan keng islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan:

- Ta‘lim tizimini modernizatsiya qilish, oliy ta‘lim qamrovini 10% dan 40% gacha oshirish;
- kasb ta‘limi markazlarini yaratish;
- yoshlar siyosati orqali yoshlar innovatsion loyihalarini rag‘batlantirish;
- sog‘liqni saqlash sohasida “Salomat bola” va “Sog‘lom turmush tarzi” dasturlarini joriy etish.

Bu islohotlar natijasida jamiyatda ijtimoiy barqarorlik va ishonch muhiti shakllanmoqda. Ijtimoiy barqarorlik, o‘z navbatida, iqtisodiy o‘shish, tashqi sarmoyalar kirishi va xalqaro reytinglarda mamlakat mavqeini mustahkamlaydi.

Xulosa: O‘zbekistonning xalqaro reyting indekslaridagi o‘rnini yuksaltirish bu keng qamrovli strategik jarayon bo‘lib, u faqat davlat boshqaruvi islohotlariga emas, balki fuqarolik jamiyatining faolligiga, inson kapitaliga va shaffoflikka bog‘liq. Raqamli iqtisodiyot, innovatsiyalar, ta‘lim va sud-huquq tizimidagi islohotlarning davomiyligi mamlakatning xalqaro imijiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shu sababli, indikatorlar bo‘yicha emas, balki islohotlar mazmuni bo‘yicha raqobatbardosh bo‘lish — bu Yangi O‘zbekistonning uzoq muddatli strategiyasidir.

REFERENCES

1. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi, 2022 y.
2. “Yangi O‘zbekiston – bu, avvalo, xalqaro maydonda o‘z so‘zi va mavqeiga ega bo‘lgan davlatdir.” (“Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi”, 2022-yil).
3. Inson kapitaliga yo‘naltirilgan siyosat barqaror taraqqiyotning eng ishonchli kafolatidir.” UNDP, Human Development Report, 2023.
4. Holzwarth, W. (2018). The Emirate of Bukhara: Power Structures and Political Dynamics in 19th-Century Central Asia. *Central Asian Survey*, 37(4), 543–561.
5. Becker, S. (1968). *Russia’s Protectorates in Central Asia: Bukhara and Khiva, 1865–1924*. Harvard University Press.
6. Ahmedov, R. *O‘rta Osiyo xonliklarining siyosiy va iqtisodiy munosabatlari*. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2017.
7. Kamp, M. (2016). *The History of Bukhara and Its Urban Culture in the 19th Century*. Cambridge University Press.

8. Suyunov D. H. The main problems of corporate governance and ways to solve them //EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues (EGEI) ISSN. – C. 2321-6247.

9. Suyunov D. H. The main problems of corporate governance and ways to solve them //EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues (EGEI) ISSN. – C. 2321-6247.

10. Davletyarov M. A., Suyunov D., Kenjabaev A. T. Digitalization of the economy: concepts, problems and implementation strategy //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2023. – T. 12. – C. 209-218.

11. Davletyarov M. A., Suyunov D., Kenjabaev A. T. state regulation of digital transformation of the economy // American Journal of Business Administration, Economics and banking. – 2023. - T. 9. - S. 145-150.

12. Suyunov D. X. Improving the introduction of a corporate management mechanism into the development of the business environment. i. f. D. diss // I. f. D. it is written to obtain a scientific degree in diss. – 2008. - T. 261.

13. Olimovich A. K., Butabaev M., X. S. D. project management in the strategic management system of the company // Galaxy International interdisciplinary research journal. – 2023. - T. 11. – №. 7. - S. 40-44.

14. Suyunov D., Khoshimov E. In modern conditions, the main directions of development of the corporate management system in Uzbekistan //economy I innovasionie tehnologii. – 2019. – №. 4. - S. 197-210.

15. Davletyarov M. A., Suyunov D., Kenjabaev A. T. state regulation of digital transformation of the economy // American Journal of Business Administration, Economics and banking. – 2023. - T. 9. - S. 145-150.